

Niet praten

Niet praten werd opgemaakt en gezet door Chang Chi Lan-Ying, uit de *Alverata* van Gerard Unger.

De illustratie op het omslag is een waterverftekening van Jörg Remé (2014).

ISBN 978 90 823627 0 1

NUR 303

Gerbrand Muller

Niet praten

verhalen

De Sneeuwstorm 2015

Niet praten

De zon is onder, maar de gevels hebben nog een diep rode kleur, alsof het licht in de stenen is gebleven. De hitte van de lange zomerdag hangt nog tussen de huizen.

De Damstraat is vol mensen. Het irriteert me dat we niet kunnen opschieten, mijn stropdas zit warm en ik ben boos op mezelf. Ik erger me aan wat ik tegen Bram zeg en aan wat hij erop terugzegt.

‘Geschift wil zeggen in ongelijksoortige stukjes uit elkaar vallend. Dat is het tenminste letterlijk’

‘Daarnet had je het over karton.’

‘De compartimentering in processen van informatie-verzameling, verwerking en terugkoppeling, dat is karton.’

‘Doe niet zo kwaad. Ik heb het niet geschreven.’

‘Jij hebt er vrede mee, je kan ermee leven.’

‘Ik blader door de tekst en lees de conclusies. Als ik denk dat ze daar geen kwaad mee kunnen ben ik gelukkig.’

‘Wie zulke zinnen schrijft doet kwaad.’

‘Als je niet tegen zulke zinnen kan moet je geen ambtenaar zijn.’

‘Een ambtenaar moet geschift zijn! Ik moet geschift

zijn! We moeten allemaal schiften!’

‘Wat nou schiften?’

‘Onze ziel moet in compartimenten uit elkaar vallen, net als die processen van informatieverzameling!’

‘Alleen de compartimenten van jouw ziel zitten nog aan elkaar.’

‘Mijn ziel is ook aan het schiften, dat zeg ik toch, we moeten allemaal geschift zijn! Voor straf! Dat is een onomkeerbaar ongecompartimenteerd proces! We waren vroeger toch één volmaakt wezen? Volgens wie in Het Symposium... waarom kom ik nooit op namen. Toen sneden de goden ons doormidden en kreeg je man en vrouw.’

‘Als het aan jou lag keerden we naar de mythische voortijden terug.’

‘Ik wil nergens naar terug. Ik wil dat de wereld weer heel wordt. Als je Gorter of Leopold leest gebeurt dat, dan wordt de wereld heel. Maar daarna moet je weer rapporten lezen.’

‘De wereld heel... Een leraar van ons zei dat hij wiskundig kon aantonen dat het geheel altijd meer is dan de som der delen. Dat zou je moeten aanspreken.’

Ik zwijg.

‘Wiskunde en poëzie liggen volgens mij in elkaars verlengde, of vind jij van niet?’

‘Liggen in elkaars verlengde, lopen parallel, wat je maar wilt.’

‘Sorry, ik ben maar een platte ambtenaar.’

‘Jij bent geen platte ambtenaar!’

‘Waarom ben je nou kwaad?’

‘Ik ben niet kwaad.’

‘Gebelgd dan, in je ziel geraakt. Uit je, schreeuw je leed uit!’

We zijn bij de Kloveniersburgwal gekomen. Op het midden van de brug blijven we staan en buigen ons over de leuning.

‘In de wetenschap moet je onderscheiden,’ zegt Bram. ‘Deduceren, induceren. Dat mag van jou niet?’

‘Natuurlijk mag je onderscheiden! Wie zegt dat dat niet mag?’

‘Jij. Van jou mag je niet schiften, althans niet iets in ongelijksoortige stukjes uit elkaar laten vallen.’

‘Luister dan niet naar me!’

‘Als je dan je kop houdt.’

‘Van nu af zeg ik niets meer!’

We staren naar het water dat af en toe in beweging wordt gebracht door een passerend plezierbootje. Het geronk van de bootjes overstemt bij tussenpozen alle andere geluiden.

‘Wetenschap en poëzie komen weer nader tot elkaar,’

zegt Bram. 'Tijdruimtekrumming, meer dan tien in elkaar gevouwen dimensies, de snarentheorie, is dat poëzie of niet?'

Ik zwijg.

Bram maakt een beweging met zijn hoofd en we vervolgen onze weg.

'Jij vindt van niet. Poëzie is poëzie, natuurkunde natuurkunde.'

'Hoe kan je het nog vragen.'

'Zullen we ergens gaan zitten? Ik krijg zin in een biertje. Wat heb je nou? Op wie ben je kwaad, op mij?'

'Niet op jou, op mezelf, om wat ik zeg. Daarom wil ik maar niet praten.'

'Praten gaat je meestal goed af.'

'Nu niet.'

'Er is een man, een Rus natuurlijk, die zegt dat je je verstand moet uitschakelen om Dostojevski te begrijpen.'

'Waarom "een Rus natuurlijk"?'

'Een Rus dan, zonder natuurlijk. Ik ben zijn naam vergeten.'

'Het zou me moeten aanspreken. Jammer dat je zijn naam niet meer weet.'

'Ik begrijp nu wel waarom ik na drie bladzijden Aanteekeningen uit het Ondergrondse gestopt ben met lezen.'

'Want stel je voor dat je je verstand was kwijt geraakt.'

'Het raakte me, maar na drie bladzijden begon ik me

een beetje zweverig te voelen. Misschien had ik door moeten bijten.'

Ik zwijg.

'Er bestaat een begripen dat het verstand te boven gaat. Hoor je wat ik zeg?'

'Ik hoor het.'

'Dat zeg ik, positivist!'

'Gefeliciteerd.'

'Niet dat ik ooit zoals jij het witte licht zal zien.'

'Ik heb nooit het witte licht gezien.'

'Wat je me een keer vertelde kwam er volgens mij dichtbij.'

'Wat heb ik je verteld?'

'Je zweefde een paar centimeter boven de grond en je was niet meer jezelf. Of je was juist voor het eerst jezelf.'

'Je moet niet meer naar me luisteren.'

'Je had een boek gelezen, Het zwarte licht, misschien kom ik daardoor op het witte licht.'

'Ik had Het zwarte licht gelezen.'

'En toen was je van de wereld.'

'Niet van de wereld. Meegezogen, door de taal, de woorden, de zinnen.'

'Dat klinkt toch als van de wereld.'

'Niet van de wereld. Ik begon juist te bestaan... op de wereld. Ik zeg maar wat. Ik zeg de hele tijd maar wat! Snap je, je moet me even niets meer vragen!'

‘Ik houd mijn mond.’

We gaan een café binnen. Er klinkt harde muziek, maar de ruimte is verlaten, ook achter de bar staat niemand. Ik ga met mijn ellebogen op de bar leunen en steun mijn hoofd in mijn handen.

‘Fantastische bediening hier,’ schreeuwt Bram. ‘Zullen we maar ergens anders heen gaan?’

‘Alsjeblieft! Het is hier tenminste koel!’

‘Als je zo blijft kijken smeer ik hem. Je hoeft niet meer te praten, dat kan hier trouwens niet.’

‘Alles wat ik zeg is fout!’

‘Wat is fout?’

‘Wat ik zeg! Ik zeg niet wat ik bedoel! Ik bedoel trouwens niets. Trouwens! Ook weer zo’n woord!’

‘Wat is er mis met trouwens?’

‘Alle woorden zijn fout! Tenminste als ik ze zeg!’

‘Zeg dan niets!’

‘Ik zeg niets meer! Ik zeg nooit meer iets! Ik had nooit iets moeten zeggen!’

Ik staar naar de flessen achter de bar, waartussen een bolle spiegel een stuk van mijn gezicht vervormd weerkaatst. Mijn hand gaat naar opzij, naar een asbak. Nog één woord en de asbak gaat in duizend stukken tegen de vloer. Maar Bram zwijgt.

Ik buig mijn hoofd. Waar komt deze woede vandaan? Steeds weer. Het lijkt alsof ik mezelf met opzet kwaai

en kwaaiër maak. Ik wakker de woede aan. Breng mezelf in trance. Heilige woede. Die tot niets leidt. Ik kan mezelf niet bevrijden. Ik blijf gevangen, een hond die aan zijn ketting rukt.